

РОЛЬ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗДІЙСНЕННІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**THE ROLE OF LAW ORDER BODIES IN THE IMPLEMENTATION OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES**

Лапкін А.В., д. ю. н., доцент,
в. о. завідувача кафедри кримінальної юстиції

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджуються особливості правового статусу органів правопорядку в контексті здійснення ними правоохоронної діяльності. Проблеми його розуміння зумовлює та обставина, що у законодавстві України не сформульовано визначення цього поняття, а також не окреслено коло органів, на які воно поширюється.

Метою даної наукової статті є визначення поняття «органи правопорядку» та його характерних ознак, а також окреслення ролі органів правопорядку у здійсненні правоохоронної діяльності.

У статті на підставі аналізу положень українського законодавства проаналізовані поняття «правоохоронні органи» та «правоохоронна діяльність». Окреслено недоліки нормативного врегулювання цих питань.

Обґрунтовано, що закріплення на конституційному рівні поняття «органи правопорядку» зумовлює необхідність формулювання його науково й практично обґрунтованої дефініції, а також окреслення завдань, компетенції й переліку цих органів.

Зроблено висновок, що визначальним аспектом правоохоронної діяльності є її спрямованість на протидію злочинності, яку можна вважати загальновизнаним критерієм для окреслення правоохоронних органів. Таким чином, особливості правового статусу органів правопорядку випливають із їх функціонального призначення, яким є протидія злочинності.

Виявлена проблема щодо зарахування до числа органів правопорядку органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Запропоновано розв'язати цю проблему шляхом відмежування від оперативно-розшукової діяльності розвідувальної та контррозвідувальної діяльності. Також слід уніфікувати статус слідчих та оперативних працівників, надавши їм статус детективів.

Обґрунтовано, що органи правопорядку – це спеціально уповноважені на протидію злочинності шляхом здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування кримінальних правопорушень органи державної влади, наділені задля цього правом застосування державного примусу. Таким чином, до органів правопорядку слід зарахувати органи досудового розслідування та оперативні підрозділи, передбачені КПК України.

Ключові слова: органи правопорядку, правоохоронні органи, досудове розслідування, оперативно-розшукова діяльність, кримінальне провадження.

The article examines the peculiarities of the legal status of law enforcement agencies in the context of their implementation of law enforcement activities. The problems of its understanding are due to the fact that the legislation of Ukraine does not formulate the definition of this concept, and also does not outline the circle of bodies to which it applies.

The purpose of this scientific article is to define the concept of «law enforcement agencies» and its characteristic features, as well as outline the role of law enforcement agencies in the implementation of law enforcement activities.

The article analyzes the concepts of «law enforcement agencies» and «law enforcement activities». The shortcomings of regulatory settlement of these issues are outlined.

It is substantiated that the consolidation of the concept of «law enforcement bodies» at the constitutional level determines the need to formulate its scientifically and practically justified definition, as well as outline the tasks, competence and list of these bodies.

It is concluded that the defining aspect of law enforcement is its focus on combating crime, which can be considered a generally recognized criterion for outlining law enforcement agencies. Thus, the peculiarities of the legal status of law enforcement agencies derive from their functional purpose, which is to counter crime.

A problem has been identified regarding the enrollment of law enforcement agencies carrying out operational-search activities. It is proposed to solve this problem by dissociating intelligence and counterintelligence activities from operational-search activities. It is also necessary to unify the status of investigators and operational workers, giving them the status of detectives.

It is substantiated that law enforcement bodies are specially authorized to counteract crime by carrying out operational-search activities and pre-trial investigation of criminal offenses, state authorities are endowed with the right to use state coercion for this purpose. Thus, the bodies of pre-trial investigation and operational units provided for by the CPC of Ukraine should be enrolled in law enforcement agencies.

Key words: law enforcement agencies, law enforcement agencies, pre-trial investigation, operational-search activity, criminal proceedings.

Постановка проблеми. Тривалий час в Україні здійснення правоохоронної діяльності пов'язувалося із системою правоохоронних органів. Термін «правоохоронні органи» було закріплено у ч. 3 ст. 17 Конституції України [1], а також у численних нормативно-правових актах. Попри відсутність законодавчого визначення цього поняття, щодо нього сформувалася певна юридична доктрина, яка передбачала більш-менш усталені підходи щодо його розуміння і практичного застосування.

В результаті Конституційної реформи щодо правосуддя від 2016 р. у п. 2 ч. 1 ст. 131-1 Основного Закону було закріплено поняття «органи правопорядку». Попри той факт, що вказаний термін і раніше вживався у деяких законодавчих актах (наприклад, у ст. 5, п. 25 ст. 23, п. 4 ч. 2 ст. 25, п. 7 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про Національну поліцію» [2]), його можна вважати новим для вітчизняного законодавства та юридичної науки. Проблеми його розуміння викликає й та обставина, що дотепер у законодавстві ані сформульовано визначення

цього поняття, ані окреслено коло органів, на які воно поширюється.

Таким чином, закріплення на конституційному рівні поняття «органи правопорядку» зумовлює необхідність формулювання його науково й практично обґрунтованої дефініції, а також окреслення завдань, компетенції й переліку цих органів. Водночас, виникає потреба у розмежуванні цього поняття із суміжним терміном «правоохоронні органи». Відтак, актуальним стає визначення ролі органів правопорядку у здійсненні правоохоронної діяльності.

Проблеми правоохоронної діяльності та статусу правоохоронних органів в Україні розглядалися багатьма дослідниками, зокрема В. Т. Білоусом, А. М. Кулішем, М. І. Мельником, В. Я. Тацієм, М. І. Хавронюком. Питання щодо органів правопорядку досліджували В. О. Боняк, І. В. Зозуля, М. В. Руденко, Н. М. Яриш та інші вчені. Водночас, у науковій юридичній літературі досі не сформована єдина позиція щодо співвідношення цих понять, а також не сформульовано спеціальних ознак,

які вирізняють органи правопорядку. Відповідно, залишається дискусійним призначення цих органів, а також їх місце у правоохоронній системі держави. Це зумовлює проблеми практичного характеру, пов'язані із функціонуванням органів правопорядку та взаємодією з ними інших державних органів, а також визначає необхідність проведення даного наукового дослідження.

Відповідно, **метою** наукової статті є визначення поняття «органи правопорядку» та його характерних ознак, а також окреслення ролі органів правопорядку у здійсненні правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 3 ст. 17 Основного Закону, «забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та *правоохоронні органи держави*, організація і порядок діяльності яких визначаються законом». Однак в українському законодавстві не існує ні вичерпного переліку правоохоронних органів, ні єдиного підходу до їх визначення.

При вирішенні цих питань науковці й практики найчастіше звертаються до ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», який відносить до правоохоронних органів такі: органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [3]. Таким чином, перелік правоохоронних органів є відкритим, а критерієм їх визначення є здійснення правозастосовних або правоохоронних функцій. Аналогічний підхід до визначення правоохоронних органів містив Закон України «Про демократичний цивільний контроль над воєнною організацією і правоохоронними органами» (втратив чинність), ч. 1 ст. 1 якого визначала правоохоронні органи як державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [4].

Натомість відповідно до абз. 6 ст. 1 ЗУ «Про основи національної безпеки» [5] (втратив чинність), правоохоронні органи визначалися як органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій. Аналогічний підхід наводиться у Порядку проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами, затвердженому Постановою КМУ № 550 від 20 квітня 2006 р., згідно з яким до числа правоохоронних органів віднесено органи прокуратури, служби безпеки, НП, підрозділи податкової міліції ДФС, НАБУ, інші утворені відповідно до законодавства органи, які здійснюють правоохоронні функції [6].

Не розв'язує проблему невизначеності правоохоронних органів і Закон України «Про національну безпеку України», що замінив згадані вище ЗУ «Про основи національної безпеки» та «Про демократичний цивільний контроль над воєнною організацією і правоохоронними органами» [7]. Аналіз п. 16 ч. 1 ст. 1 цього Закону, у якому визначаються складові сектора безпеки і оборони, дозволяє дійти висновку, що законодавець розмежовує правоохоронні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, розвідувальні органи, сили цивільного захисту та інших суб'єктів.

Бракує єдності і у визначенні призначення правоохоронних органів. Так, ч. 2 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» встановлено, що захисту підлягають працівники зазначених правоохоронних органів, які беруть безпосередню участь відповідно у: а) конституційному провадженні; б) розгляді справ у судах, кримінальному провадженні

та провадженні у справах про адміністративні правопорушення; в) оперативно-розшуковій та розвідувальній діяльності; г) охороні громадського порядку і громадської безпеки; д) виконанні вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та прокурорів; е) контролі за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордон України; є) нагляді і контролі за виконанням законів. На підставі цього можна зробити висновок, що законодавець розглядає зазначені напрями діяльності як відповідні правозастосовні або правоохоронні функції, за ознакою здійснення яких визначаються правоохоронні органи.

Більш вузьким є визначення, застосоване у ст. 1 Договору про порядок перебування та взаємодії співробітників правоохоронних органів на територіях держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав від 04.06.1999, відповідно до якого правоохоронні органи – це державні органи, які відповідно до національного законодавства Сторін забезпечують безпеку держави, суспільства, громадян і ведуть боротьбу зі злочинністю [8]. Близькими до цього були норми ст.ст. 8 і 9 Закону України «Про основи національної безпеки», згідно з якими основними напрямками державної політики у сфері державної безпеки є: зосередження ресурсів і посилення координації діяльності правоохоронних, розвідувальних і контррозвідувальних органів України для боротьби з організованою злочинністю та наркобізнесом, а повноваженнями правоохоронних органів на напрямку забезпечення національної безпеки є ведення боротьби із злочинністю і протидія тероризму. В цьому ж контексті можна розглядати й ч. 2 ст. 25 Закону України «Про прокуратуру», відповідно до якої Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності [9]. З цих положень випливає безпосередня спрямованість діяльності правоохоронних органів на боротьбу зі злочинністю.

Узагальнюючи наведені положення, слід погодитися із В. Я. Тацієм у тому, що поняття «правоохоронні органи» є одним із найбільш невизначених в українському правознавстві, відрізняється безпредметністю, відсутністю суб'єктності складу, у зв'язку з чим виникає певна колізія використання цього терміна і конкуренція між поняттями «правоохоронні органи», «правозахисні органи», «органи кримінальної юстиції» та з багатьма іншими [10, с. 5].

Загалом не є коректним визначення таких органів через вказівку на здійснення ними *правозастосовних або правоохоронних функцій*, адже правозастосовні функції включають у себе правоохоронні, проте не вичерпуються ними. Як слушно зазначає В. Т. Білоус, поняття «правоохоронні органи» слід відрізнити від поняття «правозастосовні органи», яке є ширшим за обсягом, оскільки правоохоронні органи – це тільки частина правозастосовних [11, с. 30–31]. Таким чином, всі правоохоронні органи виконують правозастосовні функції, проте не всі органи, які виконують правозастосовні функції, є правоохоронними. Отже, єдиним коректним критерієм визначення правоохоронних органів є здійснення ними правоохоронних функцій, тобто правоохоронний орган – це орган, що здійснює правоохоронну діяльність.

В свою чергу, поняття «правоохоронна діяльність» також розуміється неоднозначно. Приміром А. І. Білас вважає її одним з напрямів реалізації функцій держави, що здійснюється уповноваженими органами, у встановленому Конституцією та Законами України порядку та спрямований на забезпечення внутрішньої безпеки держави, забезпечення законності й правопорядку, захисту й відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина [12, с. 14].

О. М. Клюєв розглядає її як вид державної діяльності, що здійснюється з метою охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, попередження, а в деяких випадках і припинення правопорушень, охорони, захисту і відновлення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб спеціально уповноваженими на це органами [13, с. 88]. На думку В. В. Ковальської, це безперервна, узгоджена діяльність державних і недержавних органів і організацій, спрямована на створення максимально сприятливих умов для безперешкодної реалізації правових норм, суб'єктивних прав і свобод, профілактику та виявлення правопорушень з метою попередження, припинення, ліквідації їх наслідків, поновлення прав, відшкодування збитків, покарання винних [14, с. 128].

Одним із визначальних аспектів правоохоронної діяльності, який ніким у юридичній науці не оспорується, є її спрямованість на протидію злочинності, яку, таким чином, можна вважати загально визначним критерієм для окреслення правоохоронних органів. Так, М. І. Мельник та М. І. Хавронюк вважають правоохоронними такі органи, що діють у межах кримінально-процесуальної чи адміністративної процедури, ведуть боротьбу зі злочинністю та іншими правопорушеннями [15, с. 24]. Заслугує на увагу підхід, згідно з яким всі правоохоронні органи поділяються на дві групи: а) державні органи, єдиним або основним завданням яких є попередження і викриття злочинів, вжиття юридичних санкцій до правопорушників; б) державні органи, для яких ця діяльність не є основною і визначальною та які переважно виконують управлінські і контрольні функції [16, с. 53]. У вузькому значенні до правоохоронних відносять тільки органи по боротьбі зі злочинністю [17, с. 9].

Такий підхід цілком узгоджується із наведеними вище положеннями законодавства про правоохоронні органи, які вказують на їх роль у протидії злочинності. Саме це є тією загальною і необхідною функціональною ознакою, що обумовлює інші характерні риси правоохоронних органів [18, с. 12], передусім можливість застосування примусу аж до вогнепальної зброї, що у демократичній правовій державі у мирний час може бути виправдано лише протидією найбільш суспільно небезпечним діянням, якими є кримінальні правопорушення. Зазначене не виключає виконання правоохоронними органами інших функцій, зокрема щодо притягнення до адміністративної відповідальності, державного контролю (нагляду) тощо. Однак такі функції можуть здійснюватися й іншими уповноваженими суб'єктами, наприклад, органами місцевого самоврядування, контролюючими органами тощо. Тож вони властиві для правоохоронних органів у «широкому значенні».

Розглядаючи співвідношення понять «правоохоронні органи» та «органи правопорядку» варто звернути увагу на погляди науковців на органи правопорядку. Так, на думку В. Я. Тація, для органів охорони правопорядку, на відміну від інших органів виконавчої влади, правоохоронна функція є основною й тому вони здійснюють повноваження, спрямовані на захист прав і свобод людини та охорону правопорядку, а їх характерною ознакою є можливість легального застосування примусу [10, с. 6]. Н. М. Ярмиш вважає, що такими є органи, які у своєму складі мають силові, озброєні підрозділи та працівники яких наділені правом застосовувати примушування, зокрема з використанням вогнепальної зброї; також ці органи наділені функцією здійснювати «негласні та інші слідчі і розшукові дії» [19, с. 83]. В. О. Боняк відносить до ознак органу охорони правопорядку такі: а) він у своєму складі, як правило, має озброєні підрозділи; б) співробітники цього органу наділені правом застосування легального примусу (включно вогнепальної зброї); в) на нього законом покладено здійснення правоохоронної функції, що є основою та повсякденною [20, с. 44]. На думку М. В. Руденка

та О. П. Шайгуро, одним із критеріїв віднесення тих чи інших правоохоронних органів до органів правопорядку є наявність повноважень на здійснення негласних слідчих (розшукових) дій у досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, оскільки саме їх реалізація спрямована на захист громадян і держави від неправомірних посягань, поновлення порушених прав та інтересів, тобто на застосування і охорону права, регламентованого Конституцією та законами України [21, с. 160].

Узагальнюючи наведені вище підходи до визначення поняття «органи правопорядку», стає очевидним, що при цьому фахівці передусім керуються змістом положень п. 2 ст. 131-1 Конституції України, яка в контексті визначення предмету прокурорського нагляду за органами правопорядку вказує на здійснення такими органами «негласних та інших слідчих і розшукових дій» [22, с. 119]. Відповідно до ч. 1 ст. 223 КПК України, слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом (ч. 1 ст. 246 КПК України) [23]. Таким чином, слідчі (розшукові) дії здійснюються у кримінальному провадженні. Їх реалізація покладається на спеціально уповноважені органи досудового розслідування, передбачені ст. 38 КПК України. Крім того, слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні та письмовим дорученням слідчого, дізнавача, прокурора уповноважені здійснювати оперативні підрозділи, передбачені у ст. 41 КПК України.

КПК України, на відміну від Конституції України, не розмежує слідчих та розшукових дій, тому, відповідно, суб'єкти їх здійснення теж не розрізняються. Однак, з огляду на згадування в Основному Законі розшукових дій окремо від слідчих, можна дійти висновку, що вони можуть здійснюватися і незалежно від слідчих дій, тобто поза межами кримінального провадження. Такою сферою є оперативно-розшукова діяльність, яка являє собою систему гласних і негласних пошукових та контррозвідальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, завданням якої є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підбивну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави (ст.ст. 1–2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [24]).

Розвиваючи ці погляди, можна дійти висновку, що органами правопорядку виступають правоохоронні органи, які здійснюють досудове розслідування та оперативно-розшукову діяльність. Зважаючи, що ці функції спрямовані на протидію злочинності, не викликає заперечень та обставина, що всі органи правопорядку можуть вважатися правоохоронними органами, і, відповідно, здійснюють правоохоронну діяльність.

Отже, органи правопорядку можуть бути визначені як спеціально уповноважені на протидію злочинності шляхом здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування кримінальних правопорушень органи державної влади, наділені задля цього правом застосування державного примусу, аж до вогнепальної зброї. Відповідно, органи правопорядку можна вважати правоохоронними органами у вузькому розумінні.

Зауважимо, що, на наш погляд, шлях розв'язання проблеми співвідношення понять «правоохоронні органи» та «органи правопорядку» зводиться передусім до пошуку

загальноприйнятій термінології для позначення державних органів, які здійснюють протидію злочинності. Показово, що на англійську мову обидва ці терміни перекладаються однаково – як «law enforcement agencies». При цьому на міжнародному рівні органи правопорядку розглядаються як органи, що здійснюють поліцейські функції, зокрема у Кодексі поведінки посадових осіб по підтриманню правопорядку від 17.12.1979, під терміном «посадові особи з підтримання правопорядку» розглядаються всі призначувані або виборні особи, пов'язані із застосуванням права, які мають поліцейські повноваження, особливо на затримання правопорушників [25].

Отже, на основі системного аналізу положень п. 2 ст. 131-1 Конституції України та ст. ст. 38 та 41 КПК України, до органів правопорядку відносяться: I. Органи досудового розслідування, а саме: 1) слідчі підрозділи та підрозділи дізнання: а) органів Національної поліції; б) органів безпеки; в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; г) органів державного бюро розслідувань; 2) підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю НАБУ; 3) підрозділи детективів органів Бюро економічної безпеки України. II. Оперативні підрозділи: органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів Державної прикордонної служби України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України.

Разом з тим, залишається проблема щодо зарахування до числа органів правопорядку органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Так, на думку П. М. Каркача, при визначенні органів правопорядку, що можуть здійснювати слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні треба корелюватися із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [26, с. 146]. Разом з тим, згідно із ст. 5 цього Закону, оперативно-розшукова діяльність здійснюється відповідними оператив-

ними підрозділами: Національної поліції; Державного бюро розслідувань; Служби безпеки України; Служби зовнішньої розвідки України; Державної прикордонної служби України; управління державної охорони; органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України; розвідувального органу Міністерства оборони України; Національного антикорупційного бюро України; Бюро економічної безпеки України. Однак ті з наведених органів чи підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність поза сферою кримінального провадження (у сферах розвідки чи контррозвідки) не можуть вважатися органами правопорядку. Відповідно, до числа останніх беззаперечно можуть бути віднесені лише ті оперативно-розшукові підрозділи, які передбачені у ст. 41 КПК України.

Висновки. Органи правопорядку відіграють провідну роль у здійсненні правоохоронної діяльності у тій її частині, що спрямована на протидію злочинності. Їх можна визначити як спеціально уповноважені на протидію злочинності шляхом здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування кримінальних правопорушень органи державної влади, наділені задля цього правом застосування державного примусу. Таким чином, до органів правопорядку слід зарахувати органи досудового розслідування та оперативні підрозділи, передбачені КПК України. Уявляється, що проблему поширення статусу органів правопорядку на органи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, має бути розв'язано шляхом переосмислення змісту та значення оперативно-розшукової діяльності шляхом відмежування від неї розвідувальної та контррозвідувальної, а також уніфікації статусу слідчих та оперативних працівників у посади детективів. Натомість предметом подальших наукових пошуків залишаються питання щодо того, чи існують органи правопорядку, які не здійснюють слідчих і розшукових дій, та чи вичерпується система правоохоронних органів органами правопорядку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/>
3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>
4. Про демократичний цивільний контроль над воєнною організацією і правоохоронними органами : Закон України від 19.06.2003 № 975-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-15#Text>
5. Про основи національної безпеки : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
6. Порядок проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: затв. Постановою КМУ № 550 від 20.04.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-n#Text>
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
8. Договір про порядок перебування та взаємодії співробітників правоохоронних органів на територіях держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, укладений 04.06.1999 у м. Мінськ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_836#Text
9. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
10. Тацій В. Поняття та система правоохоронних органів: у контексті системних змін до Конституції України. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4. С. 3–17.
11. Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект) : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2004. 444 с.
12. Білас А. І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2016. 21 с.
13. Ключев О. М. До питання правоохоронної діяльності в Україні: теоретичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2014. № 11. Т. 1. С. 87–88.
14. Ковальська В. В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти) : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 422 с.
15. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність : навчальний посібник. К. : Атіка, 2002. 234 с.
16. Тевлін Р. Про поняття «правоохоронні органи» у вузькому та широкому розумінні. *Радянське право*. 1985. № 7. С. 50–55.
17. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2004. 20 с.
18. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах. 7-ме вид., змін. і допов. Х. : Право, 2018. 170 с.
19. Ярмиш Н. Зміст терміна «органи правопорядку», використаного у статті 131-1 Конституції України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4 (46). С. 79–84.
20. Боняк В. О. Орган охорони правопорядку України: зміст поняття, його обсяг і різновиди. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 37–48.

21. Руденко М. В., Шайгуро О. П. Щодо визначення поняття «органи правопорядку». *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: Серія «Право»*. 2017. Вип. 23. С. 158–160.
22. Лапкін А. В. Проблема визначення органів правопорядку як об'єкта прокурорського нагляду. *Правоохорона функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми дослідження* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 17 травня 2019 року). Харків : Харківський Нац. ун-т внутр. справ, 2019. С. 118–120.
23. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
24. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
25. Кодекс поведения должностных лиц по поддержанию правопорядка: Резолюция 34/169 Генеральной Ассамблеи ООН от 17 декабря 1979 года. URL: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/R_ebook.pdf
26. Каркач П. М., Ковальова Я. О. Щодо змісту функції прокуратури з організації та процесуального керівництва досудовим розслідуванням та поняття «органи правопорядку». *Науковий вісник Херсонського державного університету: Серія «Юридичні науки»*. 2018. Вип. 2. Т. 2. С. 145–148.